

Sygn. akt I ACa 271/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Józef Wąsik
Sędziowie:	SSA Barbara Górczanowska (spr.) SSA Marek Boniecki
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Lech

po rozpoznaniu w dniu 29 czerwca 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa M. C.

przeciwko (...) S.A. w K.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 9 listopada 2015 r. sygn. akt I C 356/15

1. oddala apelację;

2. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 2.700 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Marek Boniecki SSA Józef Wąsik SSA Barbara Górczanowska

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 29 maja 2016 r.

Powód M. C. domagał się zasądzenia od strony pozwanej (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w K. kwoty 75.001 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu, tytułem części wynagrodzenia za bezumowne korzystanie, w okresie od dnia 8 czerwca 2006 r. do dnia wniesienia pozwu, z jego nieruchomości położonej w K., składającej się z działki ewidencyjnej (...) w obrębie ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w B., Wydział V Ksiąg Wieczystych, prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), poprzez posadowienie na tejże nieruchomości linii elektroenergetycznej

15kV relacji W.-K. oraz stacji transformatorowej. Powód opierał swoje roszczenie o przepis art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa zarzucając, że posadowienie przedmiotowych urządzeń na nieruchomości powoda w latach siedemdziesiątych nastąpiło w oparciu o obowiązujące wówczas przepisy prawa, w szczególności za zgodą poprzednika prawnego powoda; podniósł także zarzut zasiedzenia służebności opowiadającej treści służebności przesyłu; powoływał się również na treść art. 5 k.c. oraz przedawnienie roszczenia.

Wyrokiem z dnia 9 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział I Cywilny powództwo oddalił i zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Podstawą rozstrzygnięcia był następujący stan faktyczny:

Powód M. C. od 2006 r. jest właścicielem nieruchomości położonej w K. składającej się z działki ewidencyjnej (...) w obrębie ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w B., Wydział V Ksiąg Wieczystych, prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Na nieruchomości tej posadowiona jest linia elektroenergetyczna 15 kV - obecnie nazywana W.-K., zaś uprzednio W.lub Ł.-O., a także stacja trafo 15/04 kV. Wnioskiem z dnia 3 lipca 2014 r. powód zaważał pozwanego do zawarcia ugody w przedmiocie ustanowienia służebności przesyłu oraz zapłaty wynagrodzenia w kwocie 200.000 złotych za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości w okresie od 9 października 2006 r. do dnia wniesienia wniosku. Na wyznaczoną na dzień 12 listopada 2014 r. rozprawę w sprawie (...) S.A. z siedzibą w K. nie stawił się, jednakże w odpowiedzi na zaważanie do próby ugodowej wskazał, iż żądania M. C. są bezzasadne, a to wobec zasiedzenia przez jej poprzedników prawnych służebności opowiadającej treścią służebności przesyłu.

Sąd Okręgowy ustalił, że linia elektroenergetyczna zlokalizowana na nieruchomości powoda została wybudowana i oddana do użytku najpóźniej w 1972 r., zaś stacja trafo w 1975 r. z przebieg urządzeń przesyłowych zlokalizowanych na tej nieruchomości nie zmieniał się od momentu ich budowy. Urządzenia te są eksploatowane bez przerwy. Dokonywano ich systematycznych przeglądów i napraw. Sąd podał, że Elektrownia Miejska w T. została przejęta przez Zjednoczenie (...) z dniem 1 września 1948 r. Zjednoczenie (...) zostało jednakże zlikwidowane z dniem 1 stycznia 1951 r. Nastąpił wówczas podział, w wyniku którego powstały m.in. Zakłady (...) z siedzibą w R., które przejęły Zakład (...). W dniu 21 grudnia 1968 r. Zakład (...) został przejęty przez Zakłady (...). Na podstawie zarządzenia nr (...) Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 14 lutego 1985 r. w sprawie nazw zakładów energetycznych okręgów, w miejsce Zakładów (...) utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą (...) w K., w skład którego wszedł, zgodnie z zarządzeniem nr (...) Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 22 kwietnia 1985 r. Zakład (...). W roku 1989 doszło do podziału przedsiębiorstwa państwowego (...) w K., w wyniku którego z dniem 1 stycznia 1989 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) z siedzibą w T.. Zgodnie z zarządzeniem nr 191/ORG/93 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 r. przedsiębiorstwo to zostało przekształcone w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) S.A. z siedzibą w T.. Z dniem 1 lipca 2004 r. Zakład (...) S.A. z siedzibą w T. połączył się przez przejęcie z (...) S.A. z siedzibą w K.. Z kolei z dniem 1 września 2011 r. (...) S.A. z siedzibą w K. połączyła się przez przejęcie z (...) S.A. z siedzibą we W.. Nowopowstała spółka otrzymała nazwę (...) S.A. z siedzibą w K..

W rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy odwołał się do przepisów art. 224-225 k.c. i stwierdził, że władztwo przedsiębiorstwa energetycznego eksploatującego linie elektroenergetyczne i stację transformatorową odpowiada faktycznemu władztwu wynikającemu z prawa służebności, co pozwala uznać je za posiadacza służebności, do którego na podstawie art. 352 § 2 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy, w tym art. 224-225 k.c. w zw. z art. 230 k.c. Roszczenia z art. 224 i nast. k.c. mogą mieć jednakże zastosowanie tylko wówczas, gdy posiadaczowi nie przysługuje skuteczny względem właściciela tytuł prawny do korzystania z rzeczy, wobec czego w pierwszej kolejności należy rozstrzygnąć o zasadności zarzutów strony pozwanej podniesionych w tym zakresie.

Według Sądu Okręgowego źródłem skutecznego względem powoda uprawnienia strony pozwanej mogłaby być decyzja wydana w oparciu o art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz.U. z 1958 r. Nr 17 poz. 70 ze zm.), co do której w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż stanowi ona skuteczny wobec każdorazowego właściciela nieruchomości tytuł prawny dla przedsiębiorcy przesyłowego do korzystania z

działki w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu. Decyzja ta nie kreuje wprawdzie służebności w ścisłym tego słowa znaczeniu, ale uprawnienie o charakterze publicznoprawnym, czasami zwane szczególną służebnością ustawową. Strona pozwana jednakże nie wykazała, aby urządzenia znajdujące się na nieruchomości powoda, zostały posadowione w oparciu o taką decyzję, a nawet nie podnosiła żadnych twierdzeń w tym zakresie. Twierdziła natomiast, iż urządzenia przesyłowe posadowione zostały na nieruchomości powoda za zgodą jego poprzednika prawnego choć wyrażenie takiej zgody przez któregokolwiek z poprzednich właścicieli nieruchomości nie zostało w żaden sposób wykazane; w szczególności nie można jej wywodzić z zaniechania poprzedników prawnych powoda w podjęciu działań zaczepnych przeciwko przedsiębiorstwu energetycznemu eksploatującemu widoczne urządzenia przesyłowe.

Za trafny Sąd Okręgowy uznał natomiast zarzut zasiedzenia przez poprzednika prawnego pozwanego służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu. Sąd zauważył, że przed ustawowym uregulowaniem w Kodeksie cywilnym służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie przez przedsiębiorstwo przesyłowe, na podstawie art. 172 k.c. stosowanego odpowiednio poprzez art. 292 k.c., w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej swoją treścią służebności przesyłu (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, LexPolonica nr 1953621). Przesłankami nabycia było posiadanie służebności zgodnie z art. 352 § 1 k.c. przez odpowiednio długi okres oraz korzystanie z trwałych i widocznych urządzeń. Zainstalowane na nieruchomości powoda urządzenia przesyłowe niewątpliwie mają zarówno przymiot trwałości, jak i widoczności. Nie budzi wątpliwości Sądu, iż kolejni właściciele nieruchomości należącej obecnie do powoda, jak i on sam, posiadali wiedzę, iż na ich gruncie są posadowione urządzenia przesyłowe eksploatowane przez przedsiębiorstwo energetyczne. Przesłanką zasiedzenia służebności jest również nieprzerwane posiadanie jej przez odpowiednio długi czas, przy czym w myśl art. 176 § 1 k.c. jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Budowa urządzeń do przesyłania energii elektrycznej oraz ich eksploatacja jest niewątpliwie przejawem władztwa posiadacza służebności gruntowej odpowiadającego treścią służebności przesyłu. Sąd zauważył jednakże, iż w okresie od daty rozpoczęcia eksploatacji spornych urządzeń do dnia 1 lutego 1989 r. posiadaczem tym w istocie był Skarb Państwa, gdyż poprzednicy prawni strony pozwanej w tym okresie - przedsiębiorstwa państwowe - były wprawdzie władającymi w ramach sprawowanego zarządu mieniem państwowym, lecz czyniły to w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Okres posiadania służebności przez Skarb Państwa może zostać doliczony do czasu posiadania przez poprzedników prawnych strony pozwanej władających po 1 lutego 1989 r. urządzeniami przesyłowymi już we własnym imieniu, gdyż w procesie komercjalizacji dochodziło do przeniesienia przez Skarb Państwa posiadania infrastruktury przesyłowej (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2006 r., I CSK 11/05, Lex nr 181257). Z kolei długość okresu wymaganego do zasiedzenia służebności uzależniona jest od złej lub dobrej wiary posiadacza służebności w momencie obejmowania nieruchomości we władztwo. Skoro zaś ze stanu faktycznego ustalonego w niniejszej sprawie wynika, iż objęcie nieruchomości powoda we władanie nastąpiło bez tytułu prawnego i ówczesny poprzednik strony pozwanej nie miał podstaw sądzić, iż jest inaczej, przyjąć należy, iż objęcie to nastąpiło w złej wierze. W konsekwencji w myśl art. 172 § 1 k.c., przy uwzględnieniu treści art. 9 ustawy z dnia 29 lipca 1990 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny, na mocy której wydłużone zostały terminy zasiedzenia nieruchomości, do zasiedzenia przedmiotowej służebności wymagane było nieprzerwane posiadanie służebności przez okres 30 lat, a zatem zasiedzenie nastąpiło najpóźniej w roku 2002 jeśli chodzi o sieć elektroenergetyczną i w roku 2005 jeśli chodzi o stację transformatorową. Ta okoliczność daje stronie pozwanej skuteczny wobec powoda tytuł prawny do władania jego nieruchomości, a tym samym wyklucza domaganie się przez powoda zapłaty wynagrodzenia na podstawie art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 1 k.c. Wobec zasadności podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu zasiedzenia, mającego charakter zarzutu niweczącego, za bezprzedmiotową Sąd pierwszej instancji uznał ocenę zasadności pozostałych zgłoszonych zarzutów, w tym zarzutu przedawnienia, sprzeczności zgłoszonego żądania z art. 5 k.c. oraz co do wysokości należnego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie. Sąd Okręgowy oddalił zatem powództwo zasądając od powoda na rzecz strony pozwanej koszty procesu.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł powód M. C., zaskarżając go w całości. Powód zarzucił:

1) naruszenie przez Sąd Okręgowy przepisów postępowania, które to uchybienia miały istotny wpływ na wyniki sprawy tj.:

a) art. 233 §1 k.p.c. polegające na braku wszechstronnej oceny materiału dowodowego przejawiające się:

- błędnym ustaleniem, iż poprzednik prawny Pozwanej zasiedział służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu najpóźniej w 2002 roku, jeżeli chodzi o sieć elektroenergetyczną i w roku 2005 jeśli chodzi o stację transformatorową, w sytuacji gdy przedsiębiorstwa państwowego nie można uznać w okresie do dnia 1 lutego 1989 roku za samoistnego posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej;

- chybnym przyjęciem, iż linia elektroenergetyczna została wybudowana i oddana do użytku najpóźniej w 1972 roku, zaś stacja trafo w 1975 roku, w oparciu o przedłożone przez Pozwaną protokoły oraz zeznania świadka J. W., gdy wskazane dokumenty są nieczytelne, a świadek nie był obecny przy ich sporządzeniu oraz nie wskazał podmiotu, który był w ich posiadaniu;

b) art. 232 w zw. z art. 3 i art. 227 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez błędne przyjęcie, że Pozwana udowodniła fakt przekazania służebności gruntowej przez Skarb Państwa w momencie wyodrębnienia poprzedników prawnych ze struktury przedsiębiorstw państwowych, co doprowadziło Sąd do błędnych ustaleń stanu faktycznego i błędnych wniosków w zakresie spełnienia przesłanek zasiedzenia, tj. stwierdzenia samoistnego posiadania linii energetycznej i stacji trafo oraz następstwa prawnego podmiotów korzystających z linii oraz stacji trafo;

c) art. 236 w zw. z art. 227 i 232 k.p.c. poprzez nierozpoznanie wniosków dowodowych w przedmiocie opinii rzeczoznawcy na okoliczność ustalenia wysokości wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości oraz biegłego geodety na okoliczność ustalenia strefy, jaką zajmuje linia elektroenergetyczna;

d) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez wybiórcze przedstawienie w uzasadnieniu Zaskarżonego wyroku argumentacji prawnej oraz jego zdawkowe uzasadnienie, pomijające okoliczności, iż Powód nabył nieruchomość, która według księgi wieczystej nie była obciążona służebnością na rzecz Pozwanej, brak omówienia przedstawionej przez Pozwaną dokumentacji technicznej, w szczególności dotyczącej wykonania okoliczności przeniesienia posiadania;

2) naruszenie przez Sąd Okręgowy przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 292 k.c. w związku z art. 172 § 1 k.c. i art. 285 § 1 i 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż dopuszczalne jest nabycie w drodze zasiedzenia przed dniem 03 sierpnia 2008 roku służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego, w sytuacji gdy rzeczona wykładnia ma charakter niedopuszczalnej wykładni prawotwórczej oraz jest niezgodna z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, art. 64 ust. 2 Konstytucji, art. 2 Konstytucji oraz art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności;

b) art. 172 k.c. w zw. z art. 305⁴ i 292 k.c. w zw. z art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o zmianie ustawy kodeks cywilny w zbiegu z ustawą z dnia 31 stycznia 1989 roku o zmianie ustawy kodeks cywilny przez niewłaściwe zastosowanie, polegające na błędnym przyjęciu zaistnienia związku zachodzącego między faktem zasiedzenia ustalonym przez Sąd a normą prawa materialnego w sytuacji, w której nie zostały spełnione przesłanki takiego rozstrzygnięcia, tj. Pozwana podnosząca zarzut zasiedzenia nie wykazała w sposób wiarygodny spełnienia wszystkich ustawowych przesłanek warunkujących skuteczność tego zarzutu;

c) art. 176 § 1 k.c. poprzez jego zastosowanie, w sytuacji gdy stan faktyczny ujawniony w sprawie nie wskazuje, jakoby Pozwana nabyła posiadanie linii elektroenergetycznej oraz stacji trafo na skutek przeniesienia posiadania;

d) art. 172 k.c. w zw. z art. 292 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji uwzględnienie zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, w sytuacji gdy w przedmiotowej

sprawie nie upłynął okres zasiedzenia, bowiem przedsiębiorstwa państwowego nie można uznać w okresie do dnia 1 lutego 1989 roku za samoistnego posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej;

e) art. 5 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece (Dz.u. z 2013 r. poz. 707) poprzez jego niezastosowanie i uwzględnienie, 12 poprzednik prawny Pozwanej zasiedział służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu, gdy Powoda, jako nabywcę nieruchomości w dobrej wierze chroni rękojmią wiary publicznej ksiąg wieczystych niwecząca możliwość zasiedzenia ww. służebności.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wnosil o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości; zasądzenie od Pozwanej na rzecz Powoda kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych; ewentualnie o uchylenie Zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie, przy uwzględnieniu kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz wniosku o zwolnienie Powoda z kosztów postępowania;

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie jest uzasadniona.

Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, wyrażając oceny, które nie pozostają w sprzeczności z zasadami logiki rozumowania czy doświadczenia życiowego i nie wykazują błędów natury faktycznej. Dokonana przez Sąd pierwszej instancji ocena dowodów, w szczególności wskazanych w zarzutach apelacyjnych, nie nasuwa zastrzeżeń gdyż nie wykracza poza uprawnienia wynikające z przepisu art. 233 § 1 k.p.c. i jest przeprowadzona w sposób prawidłowy z punktu widzenia ich wiarygodności i mocy. Wskazany przepis przyznaje sądowi swobodę w ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, a zarzut naruszenia tego uprawnienia tylko wtedy może być uznany za usprawiedliwiony, jeżeli sąd zaprezentuje rozumowanie sprzeczne z regułami logiki bądź z doświadczeniem życiowym. Wymaga natomiast podkreślenia, że samo przedstawienie przez stronę odmiennych wniosków niż wynikają z oceny dokonanej przez Sąd pierwszej instancji nie świadczy jeszcze o przekroczeniu swobodnej oceny dowodów. Skarżący w żaden sposób nie wykazał, że Sąd Okręgowy uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, dokonując swobodnej oceny wskazanych dowodów i dokonując na ich podstawie ustaleń. W apelacji kwestionuje się w zasadzie wyłącznie ustalenie pewnych faktów, które zdaniem powoda, nie wynikają z materiału dowodowego. Jest to stanowisko nieuprawnione bowiem dokumenty w postaci protokołów odbiorów technicznych linii i stacji, jakkolwiek z uwagi na czas i metodę ich sporządzenia, nie są bardzo przejrzyste, jednakże wbrew stanowisku apelującego, możliwe do odczytania (karta 112-118). W szczególności czytelny jest przedmiot tych protokołów i daty ich sporządzenia – dokumenty te niewątpliwie pochodzą z lat 1971 do 1975r. Zatem ustalenie przez Sąd pierwszej instancji, że linia elektroenergetyczna została wybudowana i oddana do użytku najpóźniej w 1972 roku, zaś stacja trafo w 1975 roku, jest jak najbardziej uprawnione. Nie budzi także zastrzeżeń ustalenie, że doszło do przekazania służebności gruntowej przez Skarb Państwa w momencie wyodrębnienia poprzedników prawnych ze struktury przedsiębiorstw państwowych. Przedstawione przez pozwanego dokumenty (51-67), ocenione przez Sąd Okręgowy z uwzględnieniem zeznań świadka J. W. (karta 123), dawały wystarczającą podstawę do takich ustaleń, szczególnie że powód nie powołał się na żadne okoliczności, które poddałyby ten fakt w wątpliwość. Wobec powyższego, brak jest podstaw do przyjęcia, by Sąd pierwszej instancji dopuścił się błędów w ustaleniach faktycznych w zakresie okresu nieprzerwanego posiadania służebności przez pozwanego i jego poprzedników prawnych, skoro ustalenia te są oparte o prawidłową ocenę dowodów.

Nie znajduje uzasadnienia zarzut nierozpoznania wniosków dowodowych w przedmiocie opinii rzeczoznawcy na okoliczność ustalenia wysokości wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości oraz biegłego geodety na okoliczność ustalenia strefy, jaką zajmuje linia elektroenergetyczna, albowiem Sąd pierwszej instancji wyraźnie wskazał na bezprzedmiotowość takich wniosków wobec uwzględnienia zarzutu zasiedzenia służebności. Chybiony jest także zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. zawierającego przedstawienie elementów, które powinno zawierać uzasadnienie wyroku, a mianowicie: wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, tj. ustalenie faktów, które sąd uznał za

udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. O uchybieniu temu przepisowi można mówić jedynie wtedy, gdyby uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie zawierało danych pozwalających na kontrolę tego orzeczenia 7 (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21.X.01 r. I CKN 185/01). Uzasadnienie Sądu pierwszej instancji zawiera zarówno ustalenie faktów, które uznał za udowodnione, jak i wskazanie dowodów, na których się oparł, wskazanie faktów, które uznał za przyznane, oraz wskazanie podstawy prawnej rozstrzygnięcia wraz z rozważaniami prawnymi odnośnie instytucji zasiedzenia służebności przesyłowej. Uzasadnienie w pełni wyjaśnia motywy, którymi kierował się Sąd Okręgowy rozstrzygając niniejszą sprawę i jego treść pozwala na kontrolę instancyjną, a tylko wobec braku możliwości takiej kontroli zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. mógłby zostać uwzględniony.

Niezasadne są, zgłaszane w różnych konfiguracjach naruszenia prawa materialnego, zarzuty dotyczące ustalenia przez Sąd pierwszej instancji przesłanek zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego, bowiem przedsiębiorstwa państwowego nie można uznać w okresie do dnia 1 lutego 1989 roku za samoistnego posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej. Według treści art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Wymagania przewidziane w art. 292 k.c. spełnia każde urządzenie materialne, odpowiadające treści służebności pod względem gospodarczym, umożliwiające korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie służebności i usytuowane na obcej nieruchomości lub w inny sposób wkraczające w jej sferę (postanowienie z dnia 4 października 2006 r., sygn. akt II CSK 119/06, Monitor Prawniczy 2006 nr 21. s. 1128). Podkreślenia wymaga, że posiadanie służebności nie musi być wykonywane w sposób ciągły, lecz stosownie do potrzeb, tak jak ma to właśnie miejsce w przypadku służebności przesyłu. W orzecznictwie przyjmuje się, że jeżeli w okresie przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. nowelizującej kodeks cywilny, przedsiębiorstwo państwowe korzystało bez tytułu prawnego z cudzej nieruchomości (niepaństwowej) w zakresie niezbędnym do obsługi i eksploatacji wybudowanych przez to przedsiębiorstwo urządzeń przesyłowych, to było ono posiadaczem służebności gruntowej podobnej do służebności przesyłu w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2015 r., IV CSK 293/14 lex nr 1663414; uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasady prawnej - z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, OSNC 1991, nr 10-12, poz. 118; wyrok siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2009 r., I CSK 333/07, OSNC-ZD 2009, Nr 4, poz. 15; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2013 r., I CSK 495/112, lex nr 1365592, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010, Nr 1, poz. 15, z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CSK 183/11, lex nr 1130302). Przyjmuje się także zgodnie, że wprawdzie ze względu na zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, państwowa osoba prawna nie mogła przeciwstawić Skarbowi Państwa jakichkolwiek własnych uprawnień, to jednak w stosunkach zewnętrznych z osobami trzecimi miała pozycję taką jak właściciel. W konsekwencji wszelkie roszczenia, jakie powstawały ze względu na składniki mienia państwowego pozostające w zarządzie państwowej osoby prawnej, realizowała ona w imieniu własnym (uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 16 października 1961 r., I CO 20/61, OSN 1962, nr II, poz. 41; postanowienie z dnia 14 czerwca 1963 r., I CR 336/63, OSNCP 1964, Nr 11, poz. 223; uchwała z dnia 27 czerwca 1984 r., III CZP 28/84, OSNCP 1985, Nr 1, poz. 11). O ile więc w relacjach wewnętrznych między Skarbem Państwa a państwową osobą prawną posiadaczem samoistnym nieruchomości państwowej było zawsze państwo, o tyle z punktu widzenia relacji zewnętrznych przedsiębiorstwo państwowe, które wadało oddaną mu w zarząd nieruchomością, jest uznawane za posiadacza samoistnego nieruchomości niezależnie od tego, czy była to nieruchomość państwowa (uzas. wyroku z dnia 15 kwietnia 1966 r., I CR 80/66 - OSNCP 1967, Nr 2, poz. 24). W postanowieniu z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CSK 183/11 (lex nr 1130302) Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że przedstawione rozumowanie, dotyczące posiadania samoistnego nieruchomości, wykonywanego przez przedsiębiorstwo państwowe w okresie obowiązywania art. 128 k.c. w pierwotnym brzmieniu, można tym bardziej odnieść do posiadania w zakresie służebności przesyłu. Nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, iż posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny z 1989 r. nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08 - OSNC 2010, Nr 1, poz. 15). W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budziła też wątpliwości dopuszczalność nabycia w drodze

zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu w art. 305¹-305⁴ k.c. (uchwała z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, OSNC 2010, Nr 5, poz. 71).

Reasumując należy wskazać, że jeśli przed dniem 1 lutego 1989 r. zrealizowały się przesłanki pozwalające na stwierdzenie zasiedzenia tej służebności, zwłaszcza gdy upłynął stosowny okres posiadania, służebność tę nabywał Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 64, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 291/09, LEX nr 564973; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 r., II CSK 314/08, LEX nr 490513; z dnia 9 maja 2003 r., V CK 24/03, LEX nr 157310; z dnia 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08, LEX nr 461735; z dnia 16 października 2009 r., II CSK 103/09, LEX nr 530696). Jeżeli do tego nie doszło, a po dniu 1 lutego 1989 r. utrzymywał się na nieruchomości niepaństwowej opisany dotychczasowy stan faktyczny, po upływie stosownego czasu, determinowanego dobrą lub złą wiarą posiadacza służebności, możliwe jest nabycie przez zasiedzenie przez przedsiębiorstwo państwowe lub jego następcę prawnego, służebności gruntowej podobnej do przesyłu, a po dniu 3 sierpnia 2008 r. - służebności przesyłu. Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlega bowiem doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności (uchwała składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013, Nr 12, poz. 139).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że prawidłowe jest stanowisko Sądu pierwszej instancji, iż do zasiedzenia służebności gruntowej podobnej do służebności przesyłu po stronie pozwanego (...) S.A. w K. doszło przed wytoczeniem powództwa przez powoda. Z ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego, które Sąd Apelacyjny akceptuje i przyjmuje za własne, wynika że przedmiotowa linia energetyczna i stacja trafo, wybudowane zostały w pierwszej połowie lat siedemdziesiątych przez Zakład (...), który w dniu 21 grudnia 1968 r. został przejęty przez Zakłady (...). Na podstawie zarządzenia nr(...)Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 14 lutego 1985 r. w sprawie nazw zakładów energetycznych okręgów, w miejsce Zakładów (...) utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Południowy O. Energetyczny w K., w skład którego wszedł, zgodnie z zarządzeniem nr(...)Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 22 kwietnia 1985 r. Zakład (...). W roku 1989 doszło do podziału przedsiębiorstwa państwowego (...) w K., w wyniku którego z dniem 1 stycznia 1989 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) z siedzibą w T.. Zgodnie z zarządzeniem nr (...)Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 r. przedsiębiorstwo to zostało przekształcone w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) S.A. z siedzibą w T.. Z dniem 1 lipca 2004 r. Zakład (...) S.A. z siedzibą w T. połączył się przez przejęcie z (...) S.A. z siedzibą w K.. Z kolei z dniem 1 września 2011 r. (...) S.A. z siedzibą w K. połączyła się przez przejęcie z (...) S.A. z siedzibą we W.. Nowopowstała spółka otrzymała nazwę (...) S.A. z siedzibą w K.. W świetle powyższego zarzut naruszenia art. 172 § 2 i art. 176 § 1 k.c. jest nieuzasadniony, albowiem okres posiadania przez przedsiębiorstwo państwowe służebności gruntowej podobnej do przesyłu podlegał doliczeniu do okresu posiadania tej służebności przez poprzedników prawnych pozwanego.

Za nieuprawniony Sąd Apelacyjny uznał wreszcie zarzut naruszenia art. 5 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece (Dz.u. z 2013 r. poz. 707) poprzez nieuwzględnienie, że powoda, jako nabywcę nieruchomości w dobrej wierze chroni rękojmią wiary publicznej ksiąg wieczystych niweczającą możliwość zasiedzenia ww. służebności. Zwrócić należy uwagę, że powód w apelacji przyznaje, iż nabył własność przedmiotowej nieruchomości w drodze spadkobrania, na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Bochni INs 262/06 i ugody zawartej przed tym Sądem w sprawie INs 392/06. Tymczasem warunkiem rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych jest nabycie własności nieruchomości przez czynność prawną. Jest to nabycie pod tytułem szczególnym w drodze umowy przenoszącej własność konkretnej nieruchomości z osobą wpisaną w księdze wieczystej jako właściciel. Chodzi tu zwłaszcza o czynności prawne pod tytułem szczególnym, a więc mające charakter sukcesji szczególnej, a nie ogólnej, jak np. dziedziczenie testamentowe (art. 959 k.c.), połączenie spółek (art. 491 k.s.h. i n.) i spółdzielni (art. 96 i 101 pr. spółdz.), nabycie akcji czy powstanie małżeńskiej wspólności ustawowej (orz. SN z 6 marca 1981 r., III CRN 3/81, LexPolonica nr 296482, OSNCP 11/81, poz. 218). Przy tego typu czynnościach mamy do czynienia z rozporządzeniem majątkiem, a nie konkretnym prawem rzeczowym, co stanowi przesłankę rękojmi. Rękojmią nie obejmuje także

zmian stanu prawnego niebędących wynikiem czynności prawnej, takich jak nabycie nieruchomości na podstawie postanowienia o przysądzeniu własności (art. 998 k.p.c.), nabycie hipoteki przymusowej (art. 109, 110), nabycie praw rzeczowych na podstawie dziedziczenia ustawowego. (Stanisław Rudnicki „Ustawa o księgach wieczystych i hipotece. Przepisy o postępowaniu w sprawach wieczysto księgowych. Komentarz” Lexis Nexis 2009). Zatem rękojmia nie ma w odniesieniu do powoda zastosowania.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

Sąd Apelacyjny w punkcie II wyroku rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 6 pkt 6, § 2 pkt 3, § 13 ust. 2 i § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 461).

SSA Marek Boniecki	SSA Józef Wąsik	SSA Barbara Górczanowska
--------------------	-----------------	--------------------------